

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΕΛΕΥΘΕΡΝΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΕΤΗΡΙΔΑ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ
ΡΕΘΥΜΝΟ 2008

Εισαγωγή

Ο ανά χείρας τέταρτος τόμος της Επιστημονικής Επετηρίδας του Τμήματος Ψυχολογίας «ΕΛΕΥΘΕΡΝΑ» φιλοξενεί οκτώ (8) ελληνόγλωσσες εργασίες και το «Χρονικό του Πανεπιστημιακού Έτους 2006-2007». Οι εργασίες παρατίθενται κατά αλφαβητική σειρά των συγγραφέων των εργασιών.

Στην πρώτη μελέτη του τόμου με τίτλο: «Πλευρίωση και γνώση: Η συμβολή των Ελλήνων επιστημόνων» ο *Φίλιππος Βλάχος* διερευνά τις σχέσεις μεταξύ της εγκεφαλικής πλευρίωσης και των ατομικών διαφορών σε επίπεδο γνωστικών λειτουργιών. Αναφέρεται σε μελέτες, οι οποίες καταδεικνύουν ότι υπάρχουν εμφανείς λειτουργικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των δύο εγκεφαλικών ημισφαιρίων. Επίσης επιχειρεί να παρουσιάσει με συνοπτικό αλλά και ταυτόχρονα ουσιαστικό τρόπο την ερευνητική δραστηριότητα που διενεργήθηκε από Έλληνες επιστήμονες σχετικά με το ρόλο της πλευρίωσης στη γνωστική λειτουργία, με σκοπό να αναδείξει τη συμβολή τους σ' αυτόν τον ερευνητικό τομέα.

Στη δεύτερη εργασία με τίτλο: «Οι διαταραχές στις γνωσιακές λειτουργίες ως κεντρικό γνώρισμα της σχιζοφρένειας» η *Στέλλα Γιακουμάκη* αναφέρεται συνοπτικά στις γνωσιακές εκείνες δυσλειτουργίες, οι οποίες εμφανίζονται κατά την εκδήλωση της σχιζοφρένειας και έχουν μελετηθεί περισσότερο. Έτσι εστιάζει κυρίως σε διαταραχές της λεκτικής και οπτικής μνήμης εργασίας, στην ελλειμματική επίδοση, σε δοκιμασίες λεκτικής μάθησης και μνήμης και σε διαταραχές της προσοχής. Η εστίαση αυτή γίνεται γιατί, όπως επισημαίνεται, οι γνωσιακές διαταραχές αποτελούν σημαντικό μέρος της ψυχοπαθολογίας της σχιζοφρένειας καθώς α) συσχετίζονται με την αρνητική και τη θετική συμπτωματολογία, β) επηρεάζουν τη λειτουργικότητα των ασθενών, γ) το νευρωνικό και γενετικό υπόστρωμά τους συμπίπτει με αυτό της σχιζοφρένειας και δ) αποτελούν αξιόπιστο δείκτη ευπάθειας για την εκδήλωση της διαταραχής σε ομάδες υψηλού κινδύνου. Είναι επομένως σαφές ότι η βελτίωση της γνωσιακής λειτουργικότητας των ασθενών με σχιζοφρένεια αποτελεί πλέον έναν από τους σημαντικότερους θεραπευτικούς στόχους. Παρενθετικά σκιαγραφεί το νευρωνικό υπόστρωμα των γνωσιακών διαταραχών στη σχιζοφρένεια, όπως αυτό προκύπτει κυρίως από την αξιοποίηση μελετών νευροαπεικόνισης και νευροψυχολογικών μελετών. Τέλος επισημαίνει την ανάγκη να διεξαχθούν περισσότερες και καλύτερα

σχεδιασμένες μελέτες, προκειμένου να διαλευκανθεί περαιτέρω το νευρωνικό υπόστρωμά των γνωσιακών διαταραχών στη σχιζοφρένεια, να αναπτυχθούν πιο αντικειμενικά «διαγνωστικά εργαλεία» αλλά και να εμπλουτιστούν οι ήδη υπάρχουσες ψυχολογικές θεραπείες αντιμετώπισης.

Στην τρίτη εργασία με τίτλο: «Κοινωνικός κονστρουκτιονισμός και ανάλυση λόγου: επιστημολογικές διαστάσεις» ο *Μανόλης Δαφέρμος* επιχειρεί τη διερεύνηση του κοινωνικο-ιστορικού και γνωσιακού συγκειμένου που συνέβαλλε στην ανάπτυξη του κοινωνικού κονστρουκτιονισμού. Στην εν λόγω εργασία επιχειρείται η κριτική αποτίμηση του θεωρητικού προγράμματος του κοινωνικού κονστρουκτιονισμού και η ανάδειξη της συμβολής του στην ανάπτυξη της Ψυχολογίας. Ιδιαίτερη έμφαση προσδίδεται στην διερεύνηση των προσεγγίσεων των κοινωνικών κονστρουκτιονιστών σχετικά με την ανάλυση λόγου. Πιο συγκεκριμένα, στην εργασία αναδεικνύεται το επιστημολογικό υπόβαθρο της ανάλυσης λόγου των κοινωνικών κονστρουκτιονιστών και η κριτική, που τους έχει ασκηθεί από τους εκπροσώπους του κριτικού ρεαλισμού.

Στην τέταρτη εργασία του τόμου που φέρει τον τίτλο: «Άσκηση και ψυχική υγεία μετά από τέσσερις δεκαετίες ερευνών: Εξέταση των μετα-αναλυτικών ανασκοπήσεων της βιβλιογραφίας», οι *Παντελής Εκκεκάκης και Σπυριδούλα Βάζου* επιχειρούν μια ανασκόπηση της βιβλιογραφίας εξετάζοντας το ρόλο της άσκησης στην ψυχική υγεία. Στα πλαίσια αυτής της ανασκόπησης αναφέρονται κριτικά στα ευρήματα 28 μετα-αναλύσεων που καλύπτουν τους τομείς του άγχους, της κατάθλιψης, της ψυχικής διάθεσης, των αντιδράσεων στρες, της γνωστικής απόδοσης και της αυτοεκτίμησης. Επισημαίνουν ότι οι περισσότερες εργασίες καταδεικνύουν κάποιες θετικές επιδράσεις της σωματικής άσκησης σε ορισμένους τομείς της ψυχικής υγείας, αλλά και την ανάγκη βελτιώσεων στο επίπεδο της μεθοδολογίας των περισσότερων εργασιών με σκοπό την αποσαφήνιση ορισμένων αδιευκρίνιστων πτυχών. Επίσης επισημαίνουν την ανάγκη τα πορίσματα των σχετικών ερευνών να γίνουν ευρύτερα γνωστά ώστε η άσκηση να αξιοποιηθεί περισσότερο τόσο στο επίπεδο της πρόληψης όσο και σ' αυτό της θεραπείας στο χώρο της ψυχολογίας.

Στην πέμπτη εργασία με τίτλο: «Τελεγεφαλική Εξειδίκευση και Ημισφαιρική Ευπλαστότητα στη Λειτουργική Γλωσσική Αντιστάθμιση: Ενδείξεις από τη Νευροπαθολογία» η *Ζωή Θεοδωρίδου και ο Λάζαρος Τριάρχου* παρουσιάζουν τις δυνατότητες του δεξιού ημισφαιρίου του ανθρώπινου εγκεφάλου για λειτουργική

αντιστάθμιση γλωσσικών λειτουργιών, όπως προκύπτει μέσα από μελέτες με ασθενείς με διάφορες εγκεφαλικές βλάβες. Συμπεραίνουν δε ότι η δυνατότητα του δεξιού ημισφαιρίου να αναλαμβάνει γλωσσικές λειτουργίες ενισχύει την έννοια της ευπλαστότητας του κεντρικού νευρικού συστήματος, ενώ παράλληλα, θέτει κάποια ερωτηματικά σχετικά με τη βαρύτητα που έχει αποδοθεί στην εξειδίκευση και στον εντοπισμό των γνωστικών λειτουργιών.

Στην έκτη εργασία με τίτλο: «Δοκιμασία Οπτικο-Νοητικής Ιχνηλάτησης με Χρώματα: Προκαταρκτικές νόρμες και Διακριτική εγκυρότητα για τον Ελληνικό Πληθυσμό», οι *Λάμπρος Μεσσήνης, Παναγιώτης Παπαθανασόπουλος και Σόνια Μαλεφάκη* αναφέρονται στην ανάγκη δημιουργίας σταθμισμένων δοκιμασιών στο ελλαδικό χώρο προκειμένου να καλυφθεί το υπάρχον σήμερα κενό. Επιχειρούν ταυτόχρονα να παρουσιάσουν μια προσπάθεια τους που γίνεται προς την κατεύθυνση αυτή. Σημειώνουν ότι τα δείγματα στα οποία βασίστηκαν είναι σχετικά μικρά και επισημαίνουν την ανάγκη δημιουργίας νορμών που να βασίζονται σε μεγαλύτερα δείγματα. Η συγκεκριμένη προσπάθεια βασίζεται στην αντίστοιχη Δοκιμασία Οπτικο-Νοητικής Ιχνηλάτησης με χρώματα (Color Trails Test), η οποία εμφανίζει ευρεία διαπολιτιστική εφαρμογή. Στα πλαίσια αυτά εκτιμήθηκε η διακριτική εγκυρότητα της δοκιμασίας, που αφορά τον ενήλικο πληθυσμό, τόσο σε δύο μικρές κλινικές ομάδες, όσο και σε υγιή άτομα. Τα ευρήματα της έρευνας αυτής υποδεικνύουν σημαντική επίδραση του μορφωτικού επιπέδου και της ηλικίας στο χρόνο ολοκλήρωσης της δοκιμασίας. Επίσης εκτιμούν ότι η δοκιμασία φαίνεται να διαχωρίζει ικανοποιητικά άτομα με και χωρίς εγκεφαλική δυσλειτουργία, με βάση το χρόνο ολοκλήρωσης και στα δυο μέρη της εν λόγω δοκιμασίας, όπως προκύπτει μετά από στάθμιση ως προς το φύλο, την ηλικία και το μορφωτικό επίπεδο μεταξύ των δύο ομάδων.

Στην έβδομη εργασία με τίτλο «Ανάγνωση, ορθογραφημένη γραφή και δυσλεξία: Βασικές επισημάνσεις, διλήμματα και εκπαιδευτική πρακτική» ο *Δημήτρης Νικολόπουλος* επισημαίνει την ανάγκη ενημέρωσης του ευρύτερου κοινού για ζητήματα που άπτονται της δυσλεξίας και άλλων αναγνωστικών και μαθησιακών διαταραχών. Επίσης επιχειρεί να απαντήσει σε ορισμένα βασικά ερωτήματα αλλά και ζητήματα που συνήθως προκύπτουν σε επίπεδο εκπαιδευτικής πρακτικής, παραθέτοντας συγκεκριμένα

στοιχεία για τον τρόπο εκδήλωσης, εντοπισμού, και διαχείρισης αναγνωστικών δυσκολιών όπως η δυσλεξία.

Τέλος στο «Χρονικό του Πανεπιστημιακού Έτους 2006-2007» περιλαμβάνονται πληροφορίες σχετικά με τα μέλη του Διδακτικού Προσωπικού, το Διοικητικό Προσωπικό, τους φοιτητές, τους πτυχιούχους, τους μεταπτυχιακούς φοιτητές και τις διδακτορικές διατριβές που έχουν εγκριθεί ή εκπονούνται καθώς και οι διάφορες εκδηλώσεις που έχουν διοργανωθεί από το Τμήμα μας.

Ανδρέας Καστελλάκης
Αναπλ. Καθηγητής